

4) Ҳозорамун асронгоям. Ҳозорамун ешбас асрон
 ашбон Ҳамандоб. ашбон - готун, ашбон гора
 қорамун. Бигини асронгоям ашбон Ҳамандоб асронгоям
 асронгоям.

1. Козыгым бар экенин Абди Кудайберди билип
алган. Бирок анын энеси энеси менен бирге барган.
Биз дагы биринчи - терек байыркымыз.

„Абай кези, Абай үйи, Абай мөрөөн-заан
мөрөөн жаның үйи. Бурин ол үй дингизге үйүң чокорун,
маңыңдын, номуң опик аман мурр. - Мухомар Игезов

„İbrahim mürşidim, mürşidim olan İbrahim -
nın mürşidim olan İbrahim. İbrahim mürşidim olan İbrahim
mürşidim olan İbrahim. İbrahim mürşidim olan İbrahim,
mürşidim olan İbrahim. İbrahim mürşidim olan İbrahim.“ -
İbrahim mürşidim olan İbrahim.

«Абай - деген коммунизм ғымыс ыры, ырыс
намыс, намыс. Абай ырыс намыс ырыс
намыс ырыс ырыс, ырыс ырыс ырыс
ырыс, ырыс ырыс ырыс. - деген ырыс. Осы
ағылшын Абай ырыс ырыс ырыс ырыс.
Абай ырыс ырыс, ырыс ырыс, ырыс ырыс
ырыс.

Қатысушының шешімдерін толтыруға арналған өріс / Поле для заполнения решений участника Парақ / Страница №

Қозағ сінде КРО құрамында
балық кезде көп көтерілістер орын
алды оның аз маңына 1980 жылы
балық көтеріліс

1986 жылы Қозағ сін көтеріліске
моқты Аманжол қаласында өте
көп жауы жемалдеп марды
мақамдары үшін КРО басшылығы
күзетерге ағандарды ұстан олар
аларды қамалға жіберіп
кейбірлері Қозағ маңында аларды
қауарман деп атап отырған немесе
мелтөсқан оқысаевтың құрбандары
деп. Сол жылы қамалға
Қозағ маңында құрдан балық
мәжлесі үшін күресі. Олар
аз дағда тұрғын діз үшін,
мәжлесі дең ау үшін, еркін болмақ
еңің болсын деп өзілерін берді.

Көтеріліс өз мақсатына
жетпегендіктен 1991 жылы 16 желтоқсан
Қозағстан Республикасы мәжлесінің
алды және тұрғын үзуден
Аманжол Назарбаев балық сайлауда.

Дарданғазыт қараққа дама берген екендігі
қарақтар- күйде өте мекенді ісінан пұрлмандық тұрғын-
дары. Олар үлкен сототарда меніске жеткен ермен
өте танымал. Бірақ, қарақтар меністермен ғана емес, үлкен
меністермен де өте танымал жамық. Сөйтіп; қателіктер
адамдардан ермен мекенді қылады. Шайқастарда қысқа,
қарақтар таян менен танымал десек, олар кең дамасомен
де өте танымал жамық.

Қарақтардағы ата-бабалары шайқасу үшін тұлғатан
емес. Мисалға, Шошунис, Шошунисхан, және таян да
басқа көп атақтар ісінан оларда меніске жеткен
шайқастар мен сототармен ғана танымал. Бұл айт-
қанда, қарақтар танымал болып, атақ алаңдарының сөйті-
п олардағы кең дамасомен болып, Ал сол дама- дұрыс
айтқанда "мотивация" болып. Олар өте танымал жамық,
және өз жері мен елі үшін соған дейін барады.
Осындай бәсек қарақтар дарданғазыт өмір сүру үшін
алдымен өз жерін қорғайды.

Екіншіден, қарақтар шайқастар мен сототардан басқа са-
ламатта жамық болып. Олар ақылды жамық болып. Олар өз
жерін өздеріне сыйлап тұрса еркіндік пен бәсекемен өмір
сүретінін білді. Және сол жерді сыйлау үшін қарақтар
көп жетістіктерге жетті.

Қарақтардағы келе, қарақ өз жамықпен де, ақылмен-
мен де, ақылмен де, дарданғазыт ата дама берген
екенін білдіреді. Қарі де, қарақстан дарданғазыт өмірін
жамықпен жамық.

Жүсін Баласағұнның тіл өнерінің пайда-зияны
туралы айтқандарын тартқатыңыз.

Жүсін Баласағұн тіл өнері туралы өз ойын білдірген бола-
тын. Оның ойынша тіл өнерінің екі жағы бар: пайдалы және
зиянды жақтары.

Пайдалы жақтары туралы ойын оқысақ, Жүсін Баласағұн
айтады: "Адамда тіл өнері сияқты, өнер болса ол бүкілін істей
алады, ол үшін барлық есіктер ашық тұрады." ~~(дегені)~~ Яғни, ол
әлемді зерттей алады, басқа елдердің салт-дәстүрлерімен, тари-
хымен таныса алады. Өзінің білімін дағытады.

Зиянды жақтарын айта кетсек, "қазіргі жастар көптеген
тілдерді үйреніп алып, басқа елдерге көшіп кетеді" - деп уайым-
дайды екен. Яғни, жастар Қазақстанның дамуына үлес қоспайды
- деп айтқысы келді деп ойлаймын.

Мен оның ойымен толықтай келісемін, себебі қазіргі Қазақ-
стан - жастардың қолында деп ойлаймын. Қазіргі кезде Ж. Бала-
сағұнның айтқаны қазақ әдебиеті кітаптарында жазылған,
осылайша оның айтқаны ұрпақтан-ұрпаққа берілетін, оқыла-
тын болады деген үміттемін.

«Мастур» поэмасындағы адамш құнды-
лықтар және оның бүгінгі дәуір тыңым-
мен үндестігі.

Бүгінгі заманда адамш құндылықтар ерек-
ше бағамалады. Материалдық және рухани құнды-
лықтарды салыстыра отырсақ, көбісі рухани байы-
май, материалдық құндылықтарға қарай ілгері ба-
сады.

"Абай - асқан поэтикалық қуаттың иесі, қазақ
халқының мағтанышы. Абай сөзге халықтың
рухани мызғармашылығын, осығанша жолары көтеріп
қазақ ақыны әлі кездескен жоқ" - деп Абай Құнан-
баев туралы Жұман Бөкейханов ағашы маған. Көп-
тең мен Абай ағашы туралы мағын отырмын десеміз,
бұл кісі материалдық және рухани құндылықтарды
ақылы көрсететін "Мастур" поэмасын маған. Бұл
поэманың қысқаша мағынның айта кетсем: неас жүйе
даңда әмір бәрі жатып, қайып көпке ағашы көріп, барып
көпектеседі. Оның көпекке рәзі болған ағаш, жүйе
ұл туркі ағаш ^{сін} құрған жерге ағашы. Содан кейін ағаш
сұрақ қояды: Ең біріңші ағашты маңдасан, ағаш, әрі ағашы
жүйеін босады, екінші ағашты маңдасан, ағашы көп, мағын
маң босады, ал үшінші ағашты маңдасан адамгершілігі
мен, рухани бай босасын. Қай ағашты маңдар едің?
Жүйе ағашы босып, қарап тұрады. Көп сұрамай үшінші
ағашты маңдайды. Менің ойымша маңдасан себебі жүйе мен
ағашы еңбегімен адамш қасиеттен артық боса ағашы

Шығарманың шешімдерін толтыруға арналған өріс / Поле для заполнения решений участника Парақ / Страница №

«Масхұт» поэмасындағы адамның құндылықтары және оның бүгінгі
дәуір мәңгісімен үндесуі

Адам баласының өмірдегі ең басты маңдауы - рухани құндылық пен екінші пайда арасындағы шешім. Бұл мәселе Абай Құнанбайұлының «Масхұт» поэмасында терек философиялық көрініс алады. Поэмада көтерілген адамның құндылықтары бүгінгі қоғамда да өз маңызын жоймай, қазіргі дәуір мәңгісімен үндеседі.

Поэмадағы негізгі мәселе - адамның қандай пайда таңдау керектігі. Масхұтта ұсынылатын үш түрлі кеңес - байлық, ұзақ өмір және ақыл, адам өміріндегі басты құндылықтардың сипаты. Абай бұл арқылы: «Ақыл - адамға адам ететін ең жоғарғы қасиет» деген ойды меңзейді. Масхұттың алтын мен мәнші жастықтан бастартқан дұрыс шешім болды. Ол өзінің таңдауымен рухани кемелдікке ұлттық заңмен дәлелдейді.

Ақылмен мәселенің шешімі поэмада нақты дәлелдермен көрсетілген. Байлық адамға ұзынша бақытты еткен, оны ақылмен таңдау керек, ал ұзақ өмірдің өзі ақылсыз болса, мәңгісіз. Масхұттың таңдауы ақылға негізделген өмірдің таңа қоғамда пайда әкелетінін көрсетеді. Бұл ойды «Ақыл, қайрат, күректі бірдей ұста» деген тұжырым толықтады. Ақыл адамға әділеттілікке, нағыз кереметтілікке, ішкі кеңістікке иетелейтін күш. Бұл идея қазіргі заманмен тәжі байланысты. Бүгінгі қоғамда материалдық байлық пен ақылға ұлттық тәжі кездеседі. Алайда рухани құндылықтарсыз жеткен кеңістік ұзаққа бармайды. Ақыл мен парасатты бірінші орынға қойған адам таңа заманға өзгерістерге бейімделіп, өз орнын таба алады. Масхұт байлығы бүгінгі заманға дұрыс таңдау жасаудың үлгісі.

Жүсіп Бағасаяұн - жігіті ағам болған. Ол Бағасаяұн деген жерде дүниеге келген. Бұрында ол жер "Күз орта" деп аталған. Жүсіп аташағыз шоғырдағы мағар көрін, бірақ көп сүйемейтін адам болған.

Жүсіп Бағасаяұн өзінің "Құттық бұйым" деген мағарында басымағыз, яғни басымағыз өз мағарында адам болу керектігін айтты. Қандай да ол басыма, бай ағарда адам болса да, қарапайым болып қалу керек. Бұл ойымен мен Жүсіп Бағасаяұнның "Мен өнерді пайдаланамын" тураны айтқаным танығандым келіп тұр. Мен өнерді пайдалану өте көп. Қазақ ағардағы мен өнері болмаса, қазіргі ұрпақ жебемісі білмейтін де еді. Негізі қазақ мағарының тілдік өнері - олардың тілдік қорында бай болғандықтан бастады. Ал тілдік қор бай болу үшін көрсетілуі керек. Егер де болмаса, стилидегі кітап, мағарларда көп оқу керек. Жүсіп Бағасаяұнның бір керемет қасиеті - ол кісі қоса да күнде және түсінікті мағар. Көп сөзді кереметсіз айтқан, негіздері. Ондай мағарлар оқуға да оқуға және тез түсінуге көмектеседі.

Ал зиянотна келетін болса, кейбір адамдар ойланбай айта салады. Ол сөз дәрежесі немесе маңызын тіл адамдар бағамсыздануға ұшыратады. Артық сөз дау-дамайға, ренішке әкеліп сөз сөзін мүлкін. Тілі арқылы адам өзін де, өзіні де жарамбай алады. Сол себепті ойымын тіл өнерін игеру тек сөйлей білу емес, үлгі білуден де байқалатын екенін көрсетеді.

Қорықпай келе, Жүсіп Жаңасаян тілдің елі қорыққа терең түсірген. Оның ойымын тіл-тілі мен, тілдік. Ол дұрыс қорықпа білген адам абыройға иетсе, бағамсыз тіл адамдар оның шегіне. Сондықтан тіл өнерін игеру-тіл адамның рухани мәдениетінің көрсеткіші.

Қатысушының шешімдерін толтыруға арналған өріс / Поле для заполнения решений участника Парақ / Страница №

[illegible]

Қатысушының шешімдерін толтыруға арналған өріс / Поле для заполнения решений участника Парақ / Страница №

[illegible]

Атықшының шешімдерін толтыруға арналған өріс / Поле для заполнения решений участника Парақ / Страница №

Абайдың қараөзіндегі білім - ғылым жемісінің
бүгінгі таңдағы күйімен таланып
үндестігі мен ерекшелігі.

Абайдың қараөзіндегі - қарақ тақырыптың рухани ой - санасын
жаңа деңгейге көтерген мерекелік философиялық мұра. Ақын
қараөзіндегі білім мен ғылым жемісін адам рухының негіз-
гі өзекті жетінінде қарастырады. Бүгінгі таңда білім мен
ғылымға қызығатын жалаңаш Абай айтқан сөздер өзек-
тілігін жоғалтқан жоқ. Керісінше, олар қазіргі ғылым та-
лаптарымен үндесіп, көп тустарға ерекшелікке ие.

Абай үшін білім - тек ақпарат емес, адамды келелілікке
жеткізетін рухани құрал. Оның "Менде баран баласы бар
баласынан ақыл, ғылым, ақ, мінез, деген тілменен сұрақ.
Онан басқа нәрсесінен баран бұл дүниені білі де - ақыл-
тық." деген ұстанымды бүгінгі ғылымның басты бағытымен
сәйкес келеді. Қазіргі таңда да ғылым тек ақыл - деген
нәрсесімен шектелмей, пайдалы екен, адамзат өмірі үшін
қажетті етуі тиіс. ХХІ ғасыр ғылымында ақыл, қарар-
шылық, үлкен ізденіс жолы пайдаланып отырып, Абай бұл
қарастарын ХХ ғасырдың өзінде - ақ өзіне аман көрсеткен.
Ақсау, жетімді қараөзінде "Ақс бала ақаран тұрар екі
түрлі мінезбен тұрар: ... деп, баланың мағына бұлақ құмар-
лығын ғылымға айналатын жолды құрып жетінде аман тату.

Сонымен қатар, Абай білім алушы ақылмен жемісін ба-
рақшы мен береді. Оның сөзінше, қараөзіндегі "Ғылым - Ақса-
уның бір сипаты, ақ - тақырып..." деген сөзді ақса тартары.
Бұл бүгінгі бүгінгі ғылым тақырыптың мінезін білдірмейді.

Қатысушының шешімдерін толтыруға арналған өріс / Поле для заполнения решений участника Парақ / Страница №

Әзірге маман жалаң аяқ, жалаң жаңақ саяқты
мәңгілік өкілі ысы, Абай шұңқары жекетері, "Айналы
күннен" оң басыр еді. Әзірге, Абайдың ықпалы қазып
талай бүкіл ыңырағын академиялық оқығыз ұстаным-
дарымен танып үйренеді.

Ал оны бүкіл қарсаңында "Естім көрмең ұмытпа-
тыңға төрт тұры өсең" дей отыра, бізге үйрену-
дің шарттарын айтады: көкірегі байлауын бейік балау
көзек, көңіле ынталып тұрып, естілік көрмең бүкіл рет
қайталау керек, ой-көзді көрсетуден аулақ болу керек.
Әзірге бұл балалардың өте сақтау қажетті нәрселер ке-
лері, ыңырағалары, қараңды жаттау қызық сауда, себебі
Абай естім көрмең көңіле тұрып, бізге бүкіл рет
қайталау, өте сақтауға тиымалы. Міне, сақтауға
бұл қарсаң бүкіл оқу жүйесінің талайына бай көзді.
Ал оны бүкіл қарсаңында естіліктің қатарында бұл үрей
"Құныда бір шартқа" баллаа жүйесінде бір, бұл баллаа
айында бір өзінен өзі өсең ат" деп келе бұрын. Мына
бұныда әр оқушы, студент үйе келек болу. "Мен бұрын
сабақта не бірендім" дегенді қажетті айырат аяды?
деп өзіне өсең бұрын, біздің қаралап отыра, оны ө -
саясы жетіледі.

Абайдың бұл мен ықпалы қазып таны бір басты
талайы < иет, ықпал, ынта. Оны оны ықпал қарсаңы-
да "Алла шайр Алла біздің" деген қажетті сөзі бар.
Әзірге ықпал етер студент бұл мамандығын, мысалы, дәрі-
гер мамандығын ықпалы маман, қажетті көмек берейін.

Парақтың артқы жағын толтырмаңыз / Обратную сторону листа не заполнять

ОҚУ-АҒАРТУ МИНИСТРЛІГІНІҢ
"ДАРЫН" РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ ОРТАЛЫҒЫ
РЕСПУБЛИКАЛЫҚ МЕМЛЕКЕТТІК ҚАЗЫНАЛЫҚ КӨСІПОРНЫ

Қатысушының шешімдерін толтыруға арналған өріс / Поле для заполнения решений участника Парақ / Страница №

талқылау оқиғасын сақтамай" деп айтса, балаларға о бір
аралығын өзіне қарай тартуға өзі мүмкін. Сондықтан
Абай ағамыздың маңызын тереңірек білетін, ишкінін қыта-
қарай заманға қарастыратын, құралдардың өзі.
Сонымен, Абай заманындағы қызық пен қызық ең-
ізінің арасында айырмашылықтар бар. Абай дәуірінде
жылы және адамның рухани дамуына көбірек ба-
лаласа, қазіргі жылы көбінесе техникалық прогрес-
ке негізделген. Дүниеде жасаған интеллектуалды, биологиялық,
тарихтық зерттеулер сияқты салалар қарқынды дамып
жылы ішкілік өзі жаһандық сипат алды. Абай
жылында көбінесе адамның ішкі дүниесін тереңірек
құралы ретінде қарастырады. Бұл - өзі дүние-
мізге ерекшелігі.

Сонымен бірге, қазіргі жылыда сағаттық деңгейде жиі
да өмір басты аяқ ала, адамның жылы тұрақ
өміріне қызығушылық және адамның сипатта
Абайға осы айырмашылыққа қарамастан, Абай ұрпағы
"таза адам" көңілімізді бізге өзіміз мен өзіміз
түркі дәстүріне айналып тусе делен кіші айтуға
болар. Өйткені техникалық қару-жараққа да, адам
құндылықтарын жылы адамға қарай тартуға мүмкін
қарастыратын көзек, Абай құдайға құрып, пенде-
ден ұя: Абай адам басын деген айт, "Абай"
делен үндеу айтқан жеткен. Абай қарастырудағы білім мен
жылы жасауы бізге жылы қарастырып талалар
мен терең үйдеседі. Адамдық, үрдістің ізденіс, ақылмен

Парақтың артқы жағын толтырмаңыз / Обратную сторону листа не заполнять

ОҚУ-АҒАРТУ МИНИСТРЛІГІНІҢ
"ДАРЫН" РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ ОРТАЛЫҒЫ
РЕСПУБЛИКАЛЫҚ МЕМЛЕКЕТТІК ҚАЗЫНАЛЫҚ КӨСІПОРНЫ

Шешімдерін толтыруға арналған өріс / Поле для заполнения решений участника Парақ / Страница №

Алтын деген сөзді қарама-қарсы алып
қарама-қарсы екенін білдіріп, Аман өт-
кен ерекшеліктері ескеріліп, Аман өт-
кімі жүйесінің құрамына кіргізіліп, пайдаланы-
лған.